

เสาชินทขิล

เสาชินทขิล เป็นเสาชินทขิลเป็นตั้งอยู่กลางวิหารอินทขิลในวัดเจติยหหลวงวรวิหาร แต่เดิมมีเฉพาะเสาล้วน ๆ ต่อมามีการประดับกระจกตกแต่งให้สวยงามโดยมีครูบาศักขิยาภิเป็นประธาน พร้อมนักพรตเจ้าราชบุตร ได้นำพระพุทธรูปปางขอฝน (พระคันธารราษฎร์) ขึ้นประดิษฐานบนเสานี้ แต่ปัจจุบันที่เห็นเป็นพระพุทธรูปปางรำพึง

กล่าวถึงเสาชินทขิล ในความเป็นจริงแล้วมิได้มีเฉพาะเสาชินทขิลที่วัดเจติยหหลวงเชียงใหม่เท่านั้น หากแต่ยังมีที่ประตูเมืองทั้งห้าของเชียงใหม่ รวมทั้งแจ่งเมืองทั้งสี่ด้วย ทั้งนี้จากการศึกษาของศาสตราจารย์ ดร.อุดมรุ่งเรืองศรี พบว่าทุกประตูเมืองมีเสาชินทขิล ยกเว้นประตูท่าแพ

ซึ่งมีการเคลื่อนย้ายไป (น่าจะเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่) ในครั้งที่มีการสร้างประตูท่าแพขึ้นใหม่ ส่วนที่แจ่งต่าง ๆ ที่พบแล้วมีปรากฏที่แจ่งหัวลินและแจ่ง กระต๊อ

อย่างไรก็ตาม เสาชินทขิลที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปได้แก่ เสาชินทขิลที่ตั้งอยู่วัดเจติยหหลวงวรวิหาร ซึ่งมีการเขียนตำนานเล่าความเป็นมาว่าเดิมเป็นเสาทินที่อยู่บนสวรรค์ พระอินทร์สั่งให้กุมภภนต์สองตนนำมาตั้งไว้ในเมืองนพบุรี(เชียงใหม่) เพื่อบันดาลโชคลาภและป้องกันภัย ต่อมาผู้คนกระทำการอันเป็นการไม่ให้ความเคารพต่าง ๆ นานา กุมภภนต์ไม่พอใจจึงห้ามกลับเมืองสวรรค์ เมื่อชาวเมืองเดือดร้อนก็ไปขอพระอินทร์อีก คราวนี้พระอินทร์ให้ชาวเมืองก่อเอง โดยให้หล่ออย่างขาง (กะทะ) ขนาดใหญ่ แล้วให้หล่อรูปคนให้มากพอ “ร้อยเอ็ดเจ็ดภาษา” หล่อรูปสัตว์นานาอาทิ ช้าง ม้า วัว ควาย เป็ด ไก่ หมู หมา แพะ แกะ กวาง ลิง รวมทั้งปลา ปู หอย กุ้ง จระเข้ มังกร ตลอดจนจันตะขาบ แมลงป่อง ลงในอ่างข้างจากนั้นให้ขุดดินฝังอ่างขางนั้นลึกลงดินถึง ๔ ศอก แล้วก่อรูปเสาชินทขิลบนดินนั้น เพื่อไว้เป็นที่สักการบูชาแก่ชาวเมือง

ในส่วนของประวัติศาสตร์ เมื่อสืบค้นดูพบเรื่องของอินทขิลในเอกสารโบราณ โดยเฉพาะตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ฉบับวัดพระงามผูกที่ ๗ และผูกที่ ๘ โดยข้อความตอนหนึ่งในผูกที่ ๗ กล่าวถึงการสร้างพระวิหารอินทขิล ดังความว่า “...ถึงศักราช ๑๑๕๖ ตัว ปีกาบยี่ (พ.ศ. ๒๓๓๗ ปีชวด จศก) เดือน ๔ เพ็ง (วันเพ็ญเดือน ๖ ของภาคกลาง) เม็งวัน ๑ (อาทิตย์) ปฐมมูลศรัทธาเจ้ามหาอุปราชได้สร้างพระวิหารวัดอินทขิล” และข้อความอีกตอนหนึ่งในผูกเดียวกันว่า (ศักราช ๑๑๖๖ คือ พ.ศ. ๒๓๔๗) ...อยู่ถึงเดือน ๕ เพ็ง (วันเพ็ญเดือน ๓ ของภาคกลาง) เม็งวัน ๕ (พฤหัสบดี) ปฐมมหามูลศรัทธาสมเด็จพระเป็นเจ้าเชียงใหม่องค์เป็นพระราชวราชเขมราธิราชได้สร้างอารามวัดอินทขิล” ในช่วง พ.ศ. ๒๓๓๗ และพ.ศ. ๒๓๔๗ เป็นช่วงสมัย

ของพระเจ้ากาวิละ และหลังจากนั้น ในพูกที่ ๘ มีข้อความกล่าวถึงการยกมณฑปหออินทขิล ในพ.ศ. ๒๓๖๐ ว่า (ศักราช ๑๑๗๙) “...ยามนั้นยกมณฑปปะหออินทขิล แลแรกก่อสร้าง ยังเจดีย์ธาดเจ้ายังวัดพระสิงห์” ซึ่งพ.ศ.นี้ เป็นช่วงหลังสมัยพระเจ้ากาวิละเพราะพระองค์ สวรรคตปี พ.ศ. ๒๓๕๔

ประเด็นในความเป็นมายังมีรายละเอียดซับซ้อนอีกมาก ซึ่งคงต้องศึกษาอย่าง รอบคอบต่อไป แต่ประเด็นที่น่าสนใจยิ่ง สิ่งทีไโบราณท่านสะท้อนความคิดออกไว้เป็นที่ชัดเจน ว่า บุคคลไม่ว่าชาติใด ภูพใด สัตว์ทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นสัตว์บกสัตว์น้ำหรือแมลงที่อาศัยอยู่ใน อย่างบาง คือแผ่นดินที่มีทิวเขาล้อมรอบแห่งนี้ย่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งสิ้น เสาอินทขิล ที่สร้างขึ้นนั้นมิได้หมายถึงเสาอย่างที่อยู่กำแพงเมือง แต่เป็นเสาแห่งปฏิกุญญา คือ “ความมั่นคง” ทุกชีวิตไม่ว่าจะมาจากไหนจะต้องสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวในเมืองนี้ ซึ่งทุก ๆ ปี ทุกคนทุก หมู่เหล่าจะมาทำพิธีเพื่อแสดงถึงสามัคคีธรรม ณ ช่วงอินทขิล ที่มีเสาอินทขิล เสาแห่งปฏิกุญญา พ้าเวียงพิงค์

สนั่น ธรรมธิ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่